

Opinia Komitetu Regionów „Rola edukacji i podnoszenia świadomości w promowaniu rozwoju zrównoważonego”

(2008/C 53/06)

KOMITET REGIONÓW

- Podkreśla, że edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju nie może być skutecznie wdrażana bez udziału władz regionów i społeczności lokalnych, zważywszy że w wielu państwach członkowskich władze szczebla lokalnego i regionalnego odgrywają kluczową rolę w wychowaniu do zrównoważonego rozwoju.
- Wzywa do kształcenia na rzecz zrównoważonego rozwoju, które musi również obejmować szersze wprowadzenie do szkolnych programów nauczania zagadnień ochrony środowiska naturalnego, obywatelstwa i edukacji zdrowotnej, tak aby zwiększyć świadomość i zaangażowanie społeczne w tych dziedzinach.
- Wzywa do stworzenia atrakcyjnego portalu internetowego o często uaktualnianej zawartości, zawierającego materiały informacyjne i edukacyjne do użytku nauczycieli, stowarzyszeń, samorządów lokalnych i wszystkich podmiotów zaangażowanych w promowanie zrównoważonego rozwoju.
- Wzywa władze lokalne i regionalne do współpracy z mediami w celu odgrywania kluczowej roli w promowaniu idei zrównoważonego rozwoju poprzez informowanie w zrozumiały sposób możliwie szerokiego kręgu odbiorców o jego podstawowych zasadach i związanych z nim korzyściach oraz poprzez wspieranie i nagłaśnianie debaty publicznej na ten temat.
- Zachęca media do podjęcia inicjatywy na rzecz rozpowszechniania wyników kształcenia w zakresie zrównoważonego rozwoju, jak również na rzecz zaplanowania prezentacji środków i działań władz lokalnych i regionalnych w czasie emisji odpowiednim dla odbiorców, do których skierowane są te działania.

Sprawozdawca: Marek OLSZEWSKI (PL/UEN-AE). Wójt gminy Lubicz, Przewodniczący Zespołu Edukacji i Kultury Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego

Zalecenia polityczne

KOMITET REGIONÓW

1. Zwraca uwagę na fakt, że to administracja samorządowa na poziomie regionalnym i lokalnym w całej Unii Europejskiej stanowi jeden z najistotniejszych elementów kształtujących politykę edukacyjną i informacyjną, także w zakresie zrównoważonego rozwoju. Rola samorządu na poziomie regionalnym i lokalnym polega na stymulowaniu, koordynowaniu oraz wspieraniu tego typu aktywności. W tym kontekście edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju nie może być skutecznie wdrażana bez udziału władz regionów i społeczności lokalnych.

2. Potwierdza przykłady dobrych praktyk w zakresie roli samorządu w promowaniu, wdrażaniu i koordynowaniu zrównoważonego rozwoju poprzez edukację i szkolenia. Należy na przykład wspomnieć o takich wartych popularyzacji jako wzorce projektach, jak: sieć Agenda 21, sieć RES (Network of Regions on Education for Sustainability) — inicjatorem którego był samorząd Regionu Umbria we Włoszech, Europejski Tydzień Zrównoważonej Energii, brytyjski projekt ChangeLAB (Changing Lifestyles Attitudes and Behaviour), system kształcenia z obowiązkowym udziałem tematu zrównoważonego rozwoju w Bawarii (Niemcy) oraz w Finlandii, system kształcenia zawodowego w Holandii, działalność Regionalnych Centrów Edukacji Ekologicznej w Polsce, działalność Uniwersytetów Otwartych.

3. Nawołuje do zwrócenia baczniejszej uwagi na rolę w nieformalnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju takich instytucji, jak: parki krajobrazowe, parki narodowe, regionalne obszary chronione, muzea, centra sztuki. Instytucje te mogą dodatkowo znacząco wspierać procesy formalnego kształcenia nauczycieli i uczniów w omawianym zakresie.

4. Podkreśla, że w tym świetle rozwój sieci współpracy pomiędzy regionami i społecznościami lokalnymi oraz instytucjami tam działającymi na rzecz promocji dobrych praktyk na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz wymiany doświadczeń jest sprawą o pierwszorzędym znaczeniu. Komisja Europejska, przy współudziale m.in. Komitetu Regionów, winna wyraźnie wspierać rejestrację i upowszechnienie dobrych praktyk w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

5. Z zadowoleniem przyjmuje stwierdzenie, że inwestowanie w kapitał ludzki jest warunkiem sine qua non utrzymania zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej.

6. Uważa, że edukacja jest elementem łączącym wszystkie trzy filary zrównoważonego rozwoju: rozwój gospodarczy, ochronę środowiska oraz rozwój społeczny. Edukacja jest warunkiem rozwoju i udziału jednostki w nowoczesnym społeczeństwie, a także warunkiem rozwoju samego społeczeństwa.

7. Stwierdza, że działania edukacyjne stanowią najważniejszy element szerokiego procesu już nie tylko dyskusji nad samą

ideą, ale generowania przemian stylu życia w kierunku respektowania idei zrównoważonego rozwoju w staraniach na rzecz poprawy jakości życia.

8. Potwierdza, że odpowiednie wychowanie i wyjaśnienie korzyści płynących ze zrównoważonego rozwoju może przyczynić się do takiego ukształtowania koniecznych zmian przyzwyczajzeń życiowych, by były one łatwiejsze do przyjęcia, i tym samym pozwolić uniknąć konfliktów między tradycyjnym, odczuwanym jako „wygodny” stylem życia a jego nowszymi i bardziej zrównoważonymi formami.

9. Z zadowoleniem przyjmuje również fakt, iż jednym z naczelnych celów strategii jest zapewnienie spójności i sprawiedliwości społecznej, między innymi poprzez działania edukacyjne i informacyjne.

10. Podkreśla, że w wielu państwach członkowskich władze szczebla lokalnego i regionalnego odgrywają kluczową rolę w wychowaniu do zrównoważonego rozwoju — nie tylko ze względu na ewentualne formalne kompetencje w zakresie edukacji na poziomie przedszkoli, szkół i wyższych uczelni, ale także poprzez instytucje kształcenia dorosłych, pielęgnacji i wspierania kultury, oraz jako wzór w wypełnianiu funkcji lokalnego pracodawcy i inwestora oraz dostawcy usług użyteczności publicznej.

11. Zwraca uwagę na fakt odmienności doświadczeń krajów członkowskich w zakresie budowania społeczeństwa i gospodarki zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Stworzenie mentalności nastawionej na zrównoważony rozwój wymaga opracowania specjalnych programów wspierających kształcenie w nowych państwach członkowskich i w państwach kandydujących. Problemy społeczne oraz wyzwania gospodarcze i polityczne wymagają odmiennego podejścia.

12. Zgodnie ze Strategią Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ dotyczącą edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju z 23 marca 2005 r. zwraca uwagę na ewolucyjny charakter pojęcia zrównoważonego rozwoju, które zmienia się wraz z naszym rozumieniem procesów będących jego składowymi. Stąd należy podkreślić monitorującą rolę badań naukowych, ponieważ jednym z ich stymulowanych celów winno być śledzenie przemian generowanych przez zasady zrównoważonego rozwoju oraz redefinicji zrównoważonego wzrostu.

Edukacja jako instrument uwrażliwiania na zasady i funkcje zrównoważonego rozwoju

13. Zwraca uwagę, że procesy edukacyjne stanowią najbardziej istotny element wprowadzania do społeczeństwa obywatelskiego wartości wspierających idee zrównoważonego rozwoju z perspektywy indywidualnych jednostek.

14. Podkreśla, że udana edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju nie jest możliwa bez wytworzenia odpowiedniego poziomu zaangażowania, entuzjazmu i kompetencji nauczycieli i trenerów. Musi ona również obejmować szersze wprowadzenie do szkolnych programów nauczania zagadnień ochrony środowiska naturalnego, obywatelstwa i edukacji zdrowotnej, tak aby zwiększyć świadomość i zaangażowanie społeczne w tych dziedzinach.

15. Wzywa państwa członkowskie do zwiększenia możliwości włączenia zagadnień środowiska i zrównoważonego rozwoju do krajowych systemów edukacji.

16. Uważa, że szczególnie ważnym odbiorcą treści edukacyjnych związanych ze zrównoważonym rozwojem są dzieci i młodzież, jako fundament generacji, dla której zasady te stanowiąc będą oś systemu wartości i stylu życia. Edukacja w tym zakresie powinna obejmować również poziom przedszkolny.

17. Wzywa do promowania idei zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia, poczynając od poziomu żłobka, przy czym wiedza powinna być przekazywana nie tylko za pomocą pojęć, lecz przede wszystkim poprzez naukę opartą na zmysłach i doświadczeniach praktycznych.

18. Potwierdza znaczącą rolę edukacyjną tła rodzinnego. Tworzy ono podstawę dla każdego rodzaju edukacji formalnej w zakresie zrównoważonego rozwoju. Doradztwo dla rodzin w dziedzinie stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w życiu codziennym stanowi zatem — w opinii Komitetu Regionów — jeden z najważniejszych elementów edukacji nieformalnej w omawianym kontekście.

19. Wzywa do stworzenia atrakcyjnego portalu internetowego o często uaktualnianej zawartości, zawierającego materiały informacyjne i edukacyjne do użytku nauczycieli, stowarzyszeń, samorządów lokalnych i wszystkich podmiotów zaangażowanych w promowanie zrównoważonego rozwoju. Portal mógłby być stworzony z inicjatywy ministerstw edukacji i środowiska w państwach członkowskich, wyznaczeni urzędnicy opracowywaliby zawartość strony i zamieszczali na niej aktualne informacje o konferencjach, inicjatywach i działaniach na rzecz promowania zrównoważonego rozwoju. Pomocna byłaby również regularna współpraca z innymi instytucjami, stowarzyszeniami i fundacjami zajmującymi się zrównoważonym rozwojem.

20. Uważa, że edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju winna obejmować działania, których grupami docelowymi w szerszym niż dotychczas zakresie będą przedsiębiorcy, rolnicy, administracja publiczna, media oraz organizacje pozarządowe, jako grupy szczególnie ważne przy wdrażaniu do życia zasad zrównoważonego rozwoju.

21. Rolą edukacji jest również uwrażliwianie elit politycznych oraz społeczeństwa na potrzebę prowadzenia konsultacji społecznych i dialogu przy wdrażaniu strategii zrównoważonego rozwoju dla uwzględnienia interesów wszystkich sektorów oraz zrównoważenia akcentów poszczególnych aspektów rozwoju.

22. Popiera pomysł ustanowienia trwałej relacji pomiędzy Europejskim Forum Młodzieży a poszczególnymi prezydencjami w celu wymiany poglądów na temat pożądanego kierunku zrównoważenia rozwoju.

23. Zwraca uwagę na rolę wymian międzynarodowych młodzieży uczącej się, których jedną z podstawowych funkcji jest uwrażliwianie na wartość odmienności kulturowej oraz tolerancji oraz propagowanie różnych rozwiązań na rzecz rozwoju zrównoważonego. Programy takie, jak: ERASMUS, SOCRTAES, GRUNDTVIG, TEMPUS etc. stanowiły i będą stanowić podstawowy element edukacji na rzecz wymiany codziennych doświadczeń w zakresie zrównoważonych stylów życia oraz promocji dobrych praktyk w tym zakresie.

24. Sugeruje dalsze wsparcie szeroko rozumianych procesów ekologiczacji rolnictwa, szczególnie zaś tworzenie popytu na produkty ekologiczne poprzez edukowanie społeczeństwa w zakresie żywności wysokiej jakości oraz poprzez dalsze edukowanie rolników w zakresie produkcji ekologicznej i integrowanej, działań rolno — środowiskowych i leśno — środowiskowych, dobrostanu zwierząt oraz produkcji biomasy.

25. Wzywa do zwiększenia środków na edukację ekologiczną, w której centralne miejsce zajmować powinna kwestia wzbudzania poparcia dla realizacji Praw Trzeciego Pokolenia, poprzez edukowanie w zakresie: racjonalnego gospodarowania energią, lansowania odnawialnych źródeł energii i przyjaznych środowisku środków transportu, zrównoważonej konsumpcji, posługiwania się etykietami ekologicznymi i energetycznymi, znaczenia rolniczej produkcji ekologicznej, recyklingu itp.

Kształcenie przez całe życie a rozwój zrównoważony

26. Nawołuje do włączenia w większym zakresie tematu zrównoważonego rozwoju do nowego zintegrowanego programu kształcenia przez całe życie (*Life-Long Learning*). Niezbędne jest wysokiej jakości kształcenie, dzięki któremu możliwe będzie uznanie konieczności włączenia aspektów zrównoważonego rozwoju do wszystkich obszarów życia. W tym celu wzywa do wspierania kształcenia urzędników państwowych, nauczycieli na poziomie szkolnym, uniwersyteckim i podyplomowym, całego społeczeństwa, ochotników i podmiotów gospodarczych i społecznych oraz do uczestnictwa w grupach roboczych, seminariach i forach roboczych poświęconych temu zagadnieniu w kontekście europejskim.

27. Zwraca uwagę na potrzebę uelastyczniania systemów kształcenia zawodowego, chociażby poprzez śmielsze wdrażanie procedur walidacji umiejętności nabytych nieformalnie, w celu pełniejszego dostępu do wykształcenia zawodowego osobom zeń wykluczonym. Dobrym tego przykładem jest choćby fiński czy holenderski model certyfikacji i walidacji nieformalnych umiejętności zawodowych.

28. Zaleca, by wspólnotowy model szkolenia na rzecz zrównoważonego rozwoju, który mają wspólnie opracować państwa członkowskie, opierał się na następujących podstawach:

- zobowiązanie wszystkich podmiotów działających w dziedzinie kształcenia do zwiększenia znaczenia rozwoju zrównoważonego w szkołach i w ich otoczeniu,
- uwzględnienie zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu szkołami, w tym zakupów przyjaznych dla środowiska, gospodarki odpadami, efektywności energetycznej, zużycia wody, zanieczyszczenia hałasem i bezpieczeństwa,
- szkolenie osób zaangażowanych w kształcenie w zależności od ich specjalizacji,
- włączenie kształcenia w zakresie ochrony środowiska do szkolnych programów nauczania,
- włączenie osób zaangażowanych w kształcenie do społeczności lokalnych,
- połączenie lokalnych działań w ramach Agendy 21 ze szkolnymi projektami z tej dziedziny,
- określenie konkretnych wskaźników w celu zmierzenia zakresu, w jakim szkoły włączyły edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju do swoich rocznych programów nauczania i tym samym zmierzenie poziomu rozwoju zrównoważonego w szkołach.

29. Uważa, że kształcenie na odległość może być najważniejszym sposobem docierania do grup tradycyjnie wykluczonych z możliwości edukacyjnych: mieszkańców wsi, niepełnosprawnych, kobiet zajmujących się gospodarstwem domowym etc. Tymczasem grupy te stanowią niewykorzystany i ukryty potencjał rozwojowy społeczeństw Wspólnoty. Sugerujemy zwiększenie nakładów na rozwijanie bezpłatnych platform nauczania na odległość oraz środków na rozwój programów nauczania na odległość, w tym programów edukacji obywatelskiej.

30. Sygnalizuje po raz kolejny silną potrzebę osadzenia kształcenia ustawicznego w kontekście regionalnym i lokalnym. Jako element realizacji tego postulatu proponuje rozwinięcie w formę systemową sieci R3L (regionalnych sieci kształcenia ustawicznego), obejmującej wszystkie regiony Unii Europejskiej, oraz EOG/EFTA i krajów kandydujących.

31. Z zadowoleniem przyjmuje zapisy odnowionej strategii mówiące o potrzebie obniżenia liczby uczniów przerywających edukację do 10 %.

Rozwój zrównoważony a społeczeństwo wiedzy

32. Stoi na stanowisku, iż rozwój zrównoważony nie jest możliwy bez społeczeństwa wiedzy. Rozwój gospodarczy oraz sprostanie globalnej konkurencji przez kraje Unii Europejskiej związane są z stałym uwrażliwianiem społeczeństwa na wartość nauki, badań naukowych, prestiżu świata nauki oraz wzmocnienie pozycji nauk ścisłych. Największa rola przypada tu aktorom lokalnym i regionalnym, mającym bezpośredni wpływ na edukację formalną I i II stopnia.

33. W kontekście postępującego spadku liczby młodych ludzi studiujących nauki ścisłe zwraca uwagę na fakt, iż dla realizacji zasad zrównoważonego rozwoju należy wspierać zainteresowanie dzieci i młodzieży tymi naukami, w tym popularyzować zasady pedagogiki opartej na metodzie indukcyjnej. Ponadto, należy intensyfikować działania na rzecz równouprawnienia płci, co sprzyja zwiększaniu liczby młodych ludzi studiujących nauki ścisłe.

34. Uważa, że należy kontynuować działania na rzecz ściślejszej współpracy pomiędzy sektorem badań naukowych, edukacji i administracji w regionach. W tym celu należy popularyzować dobre praktyki wynikające w szczególności z Programów Ramowych Unii Europejskiej, w celu zainteresowania regionów korzyściami płynącymi z wyżej wymienionych związków. Komitet Regionów docenia rolę Programów Ramowych w monitorowaniu zmian generowanych przez paradygmat rozwoju zrównoważonego.

Przemiany społeczne w Europie a rozwój zrównoważony i edukacja

35. W obliczu postępującego starzenia się społeczeństw europejskich wzywa do podjęcia wysiłków na rzecz redefinicji systemów kształcenia w celu umożliwienia pełniejszej integracji osób starszych w społeczeństwie.

36. Tolerancja wobec odmienności stanowi warunek trwałego rozwoju w obliczu współczesnych i nadchodzących w Europie trendów demograficznych, migracyjnych oraz kulturowych. Wzywa państwa członkowskie do promowania modelu edukacji, w którym tolerancja wobec innego wyznania, kultury, płci oraz stylu życia jest istotnym elementem wychowania obywatelskiego.

37. Wzywa do zwrócenia większej uwagi na kwestię wspierania samorządów na poziomie regionu i społeczności lokalnej w prowadzonej przez nie integracji zrównoważonego rozwoju z procesami kształtowania zdrowego trybu życia i polityki prozdrowotnej.

Media a edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju

38. W kontekście powyższych ustaleń wzywa władze lokalne i regionalne do współpracy z mediami w celu odgrywania kluczowej roli w promowaniu idei zrównoważonego rozwoju poprzez informowanie w zrozumiały sposób możliwie szerokiego kręgu odbiorców o jego podstawowych zasadach i związanych z nim korzyściach, jak też wspieranie i nagłaśnianie debaty publicznej na ten temat.

39. Wzywa władze lokalne i regionalne do ściślejszej współpracy z mediami na rzecz promocji dobrych praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju.

40. Biorąc pod uwagę wcześniejsze ustalenia na temat roli regionów i społeczności lokalnych w edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, wzywa władze lokalne i regionalne do opracowania swoich własnych strategii komunikacyjnych w dziedzinie promowania zrównoważonego rozwoju.

41. Postuluje wzmocnienie oraz jeszcze silniejsze wsparcie istniejących inicjatyw regionów w zakresie kampanii promujących zrównoważony rozwój oraz szkoleń i doradztwa w tym zakresie.

42. Wzywa instytucje publiczne do zawarcia porozumień o współpracy z publicznymi i prywatnymi organizacjami skupiającymi media, tak aby zagadnienia ochrony środowiska były obecne w programach dokumentalnych, edukacyjnych i rozrywkowych, a zatrudnione w tym sektorze osoby były przeszkolone i mogły zajmować się tymi kwestiami w sposób ściśle naukowy. Ponadto należy zaplanować umieszczone w odpowiednim

kontekście strategię komunikacyjną obejmującą zarówno dane zagadnienie czy temat, jak i adresatów tych strategii. W ten sposób można by doprowadzić do wytworzenia postaw i zachowań zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.

43. Zachęca media do podjęcia inicjatywy na rzecz rozpowszechniania wyników kształcenia w zakresie zrównoważonego rozwoju, jak również na rzecz zaplanowania prezentowania środków i działań władz regionalnych i lokalnych w czasie emisji odpowiednim dla odbiorców, do których skierowane są te działania.

Bruksela, 28 listopada 2007 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Michel DELEBARRE

ZAŁĄCZNIK

I. Przykłady najlepszych wzorców uzyskane z odpowiedzi na kwestionariusz

Bułgaria

Gmina Dobrycz w Bułgarii przygotowuje się do przeprowadzenia czynnej kampanii wśród dzieci, uczniów i dorosłych informującej o wprowadzeniu systemu segregacji odpadów. Zostaną w niej wykorzystane materiały informacyjne, a do udziału w niej zaproszona została lokalna prasa, radio i telewizja. Wynikami wprowadzenia tego systemu oraz zdobytym doświadczeniem gmina będzie mogła się podzielić z Komitetem na późniejszym etapie.

Cypr

W grecko-cypryjskim mieście Ayios Athanasios utworzona została „Grupa ds. edukacji środowiskowej” złożona z byłych nauczycieli dobrze znających ten temat. Jednocześnie osoby biorące udział w programie Grundtvig opracowały program, by zwrócić uwagę na zagadnienia środowiska naturalnego. Ayios Athanasios było tutaj głównym organizatorem. Nawiązana została współpraca pomiędzy wszystkimi placówkami edukacyjnymi, które w swej działalności promują ochronę środowiska, odzyskiwanie surowców wtórnych, rozwój zrównoważony itp.

Hiszpania

Hiszpański urząd „Área de Gobierno de Medio Ambiente, Dirección General de Sostenibilidad y Agenda 21, Departamento de Educación para el Desarrollo Sostenible” opracował projekt „Rozwiązania środowiskowe podczas imprez sportowych”. Jego celem jest wykorzystanie potencjału sportu jako narzędzia edukacji środowiskowej, aby wprowadzić kryteria ochrony środowiska do organizacji zawodów sportowych i rozwijać wiedzę i zachowania obywatelskie przyjazne środowisku i miastu zarówno wśród organizatorów, jak i sportowców oraz publiczności. Działania na rzecz środowiska przy organizacji imprez sportowych przebiegają na trzech poziomach:

- Madryt, jako miejsce organizowania zawodów sportowych o charakterze krajowym i międzynarodowym, współpracuje z odpowiednimi związkami sportowymi,
- Madryt jako organizator mniejszych imprez o charakterze lokalnym, często na poziomie dzielnicy,
- stworzenie specjalnego wolontariatu ekologicznego biorącego udział w wydarzeniach sportowych.

Imprezy sportowe można podzielić na trzy typy pod względem różnic we wpływie, jaki wywierają na środowisko:

- Imprezy odbywające się na terenie obiektów sportowych. Chodzi tutaj o imprezy w obiektach sportowych otwartych lub zamkniętych, takich jak stadiony, baseny, hale sportowe, bieżnie itp.
- Imprezy sportowe odbywające się na drogach publicznych. Są to imprezy odbywające się na ulicach miasta, wymagające specjalnych rozwiązań: przekierowania ruchu miejskiego, przystosowania ulic i zagospodarowania odpadów. Są to na przykład biegi maratońskie i wyścigi rowerowe.
- Imprezy sportowe odbywające się na obszarach zielonych. W tym przypadku miejscem imprezy są miejskie tereny zielone. Są to na przykład zawody lekkoatletyczne, rowerowe, czy zawody pływackie na wolnym powietrzu.

Rozwiązania stosowane przy tych imprezach (ze szczególnym uwzględnieniem kwestii środowiskowych: gospodarowania odpadami, przemieszczania się oraz zużycia energii elektrycznej i wody) można zaliczyć do wzorcowych praktyk w dziedzinie ochrony środowiska zastosowanych na etapie przygotowań, podczas imprezy i po jej zakończeniu.

We współpracy z firmą MAPOMA, prywatnym organizatorem imprezy, w kwietniu 2007 r. Departament zorganizował 30. maraton madrycki. Podjęto następujące działania:

- ograniczenie odpadków poprzez wyeliminowanie gąbek, pomarańczy i korków od butelek,
- zwiększenie recyklingu poprzez odzyskanie koszulek i plastikowych butelek, dzięki stworzeniu punktów zbiórki,
- uwrażliwienie uczestników maratonu i publiczności na kwestie ochrony środowiska,
- nagłośnienie działań podjętych na rzecz środowiska,
- ochrona stref newralgicznych części parku Retiro leżących przy trasie maratonu,
- przemieszczanie się: używanie jako pojazdów oficjalnych czystych pojazdów napędzanych bioetanołem,
- współpraca wolontariatu ekologicznego Czerwonego Krzyża (działu ekologicznego) i organizacji dobroczynnej Emaus,
- patronat: Ecoembes, organizacja non-profit zajmująca się recyklingiem odpadów,
- zaangażowane podmioty: Wydział Oświaty, Wydział Oczyszczania i Wywozu Nieczystości (Dział Środowiska), Mapoma (organizator maratonu), Ecoembes, Czerwony Krzyż, Setém (organizacja zajmująca się sprawiedliwym handlem), organizacja Emaus.

Ocena

- zwiększenie odzysku opakowań o 5 780 kg,
- usunięcie resztek 70 000 gąbek, korków od butelek i odpadów organicznych,
- zmniejszenie czasu pracy służb oczyszczania o 30 minut,
- 88 % uczestników oceniło pozytywnie podjęte środki,
- 63 % uczestników zastosowało środki ochrony środowiska,
- edukacja organizatorów, uczestniczących sportowców oraz publiczności.

Inne inicjatywy Departamentu obejmują:

- SZKOŁY WIOSENNE, LETNIE I JESIENNE

Działania oferowane w ramach tego programu kierowane są ogólnie do osób dorosłych, dzieci i dorosłych razem oraz specjalnie do dzieci. Działania tego rocznego programu, prowadzonego przez Wydział Edukacji na rzecz Rozwoju Zrównoważonego, podzielone są według pór roku.

Trasy wycieczkowe po terenach zielonych. Są to działania prowadzone w istotnych dla miasta publicznych parkach o walorach historycznych, botanicznych, artystycznych i kulturalnych. Wśród tych parków można wymienić m.in.: Retiro, Casa de Campo, Oeste, Fuente del Berro, Quinta de los Molinos, El Capricho, Juan Carlos I, Tierno Galván i Lineal del Manzanares.

Dni otwarte i warsztaty w obiektach związanych ze środowiskiem. Są to działania prowadzone na różnych obszarach i w obiektach gospodarki środowiskowej Urzędu Miasta, mające na celu informowanie o środowisku naturalnym w mieście i ulepszanie go. Odbywają się one w takich miejscach, jak Szklarnie w Retiro i Casa de Campo, Ośrodek Motyli i Owadów, Ośrodek Ptactwa i Bocianów, kompostownia w Migas Calientes oraz w ramach takich akcji, jak dni obrączkowania, dni ogrodów miejskich, warsztaty dla dzieci, wycieczki rowerowe itp.

Kursy. Tematy prowadzonych kursów są tak dobierane, aby pobudzać świadomość społeczną i przyjmowanie bardziej ekologicznego stylu życia. Niektóre przykłady tematów to: ogrodnictwo tradycyjne i ekologiczne, ptaki naszych parków, woda w mieście, ekologiczne ogrodnictwo przydomowe, zmiany klimatyczne.

- ORGANIZACJA JEDNODNIOWYCH IMPREZ, KONGRESÓW I WYSTAW

Wydział Edukacji na rzecz Rozwoju Zrównoważonego udziela wsparcia szkoleniowego, organizując jednodniowe imprezy, kongresy i seminaria. Przykłady zorganizowanych wydarzeń tego typu to:

- I Dzień Bioetanolu, na rzecz zrównoważonego transportu,
- wystawa „Tajemnice drzew”,
- odbywający się dwa razy w roku ogólnokrajowy kongres nt. środowiska naturalnego — przygotowanie stoiska Urzędu miejskiego i koordynacja uczestników z urzędu miasta; Kongres organizowany jest przez fundację CONAMA,
- I Dzień Zrównoważonej Mobilności w Firmach, we współpracy z Izbą Handlową i fundacją Movilidad,
- I Dzień Zrównoważonego Ogrodnictwa w Mieście Przyszłości, we współpracy z Wydziałem ds. Dziedzictwa Środowiskowego.

Niemcy

Przykład 1

W kraju związkowym Brema w Niemczech tematy związane z rozwojem zrównoważonym są stałym elementem oferty edukacyjnej Krajowego Instytutu Szkolnictwa (*Landesinstitut für Schule — LIS*). „Akcja ¾ plus”, która jest także organizowana w kraju związkowym Brema (Niemcy), ma na celu oszczędność energii w bremeńskich szkołach i pokazuje przy tym uczniom znaczenie zrównoważonego rozwoju.

Przykład 2

Instytut Krajów Związkowych Berlina i Brandenburgii ds. Szkolnictwa i Mediów (LISUM) regularnie przeprowadza szkolenia dla nauczycieli dotyczące poszczególnych zagadnień związanych z rozwojem zrównoważonym. Ponadto od 2000 r. organizowana jest coroczna specjalistyczna konferencja poświęcona edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, połączona z warsztatami. W roku 2008 w Brandenburgii odbędzie się pod egidą LISUM Berlin-Brandenburg ogólnoniemiecki kongres na temat „Globalne nauczanie na rzecz zrównoważonego rozwoju”. Kongres ten, przyjmując za punkt wyjścia cele milenijne oraz dekadę ONZ na rzecz edukacji, ma na celu lepsze rozpropagowanie w środowiskach zajmujących się edukacją i pracą z młodzieżą w Berlinie i Brandenburgii referencyjnego programu nauczania opracowanego przez Konferencję Ministrów Edukacji oraz wsparcie jego wdrażania przez odpowiednie cykle szkoleń oraz projekty.

Austria

Przykład 1

Kraj związkowy Górna Austria pozytywnie ocenia pomysł wprowadzenia ogólnounijnego modelu pobudzania świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju na poziomie przedszkola i szkoły podstawowej, jednak rozwiązania edukacyjne w ramach tego modelu powinny ograniczać się do najistotniejszych treści. Przekazywanie szczegółowych informacji powinno odbywać się na szczeblu władz lokalnych i regionalnych, ponieważ mają one lepsze warunki ku temu, by wyjść naprzeciw konkretnym potrzebom uczniów w tym zakresie. W każdym razie rozpowszechnianie wspólnej europejskiej idei rozwoju zrównoważonego poprzez działania edukacyjne jest godne poparcia.

Przykład 2

Akademia Ochrony Środowiska i Przyrody Górnej Austrii przy rządzie krajowym Górnej Austrii prowadzi od 1989 r. działania edukacyjne i informacyjne na rzecz rozwoju zrównoważonego w Górnej Austrii. Akademia dysponuje ośrodkiem zarządzania Agendy 21, który zajmuje się inicjowaniem, śledzeniem i wspieraniem „procesów lokalnej Agendy 21” na rzecz środowiska z widokiem na przyszłość; stosowane są różnorodne metody (np. ulotki, lokalne czasopisma, plakaty, tablice ogłoszeniowe, strony internetowe, spotkania informacyjne, kontakty osobiste, kontakty z mediami itp.).

Gminy Górnej Austrii uczestniczyły w opracowywaniu i dalszym kształtowaniu krajowego planu ochrony środowiska Górnej Austrii. Dzięki informowaniu i integracji polityków i decydentów z gmin i regionów podniesiono motywację do angażowania się gmin w tworzenie sojuszu na rzecz klimatu czy też wspólnot na rzecz ratowania klimatu, jak również do rozpoczynania lokalnych i regionalnych procesów Agendy 21 w gminach i regionach.

Program szkoleń Akademii Ochrony Środowiska i Przyrody Górnej Austrii obejmuje kształcenie specjalistów ds. środowiska w gminach, jak również szkolenia dla nauczycieli i pedagogów mające na celu uwidocznienie znaczenia trybu życia zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju. Uruchomiono ponadto cykl kursów dla osób odpowiedzialnych za procesy rozwojowe w gminach i regionach.

Polska

Przykład 1

Ogólnopolski program wsparcia i certyfikacji placówek oświatowych w obszarze zrównoważonego rozwoju — „Zielony certyfikat”

Jest to program wsparcia i certyfikacji placówek oświatowych w obszarze zrównoważonego rozwoju realizowany na dwóch poziomach: przedszkole i szkoła przyjazne środowisku (przyznawany znak: „Zielony Certyfikat I stopnia”) i przedszkole i szkoła jako ośrodek rozwoju zrównoważonego (przyznawany znak — „Zielony Certyfikat II stopnia”).

Program jest realizowany od stycznia 2000 r., opiera się na 10. letnim dorobku programu „Edukacja w naturze” i współpracy z placówkami oświatowymi w całej Polsce. Jest inicjatywą edukacyjną, realizowaną przez organizacje pozarządowe, skutecznie wspomagającą system oświatowy w Polsce w kształtowaniu postaw i podnoszeniu świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i całych społeczności skupionych wokół placówki oświatowej. Znak „Zielony Certyfikat” I i II stopnia przyznawany placówkom, które spełnią określone wymagania, jest jednym ze znaków jakości w edukacji w Polsce, przyznawanym za działania w obszarze zrównoważonego rozwoju. Program objęty jest honorowym patronatem Ministra Środowiska, Ministra Edukacji Narodowej i Sportu oraz prezesa zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a realizowany jest we współpracy z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli. Misją programu „Zielony certyfikat” jest upowszechnianie idei zrównoważonego rozwoju poprzez inspirowanie społeczności placówek oświatowych i wspieranie podejmowanych przez nie działań jako lokalnych ośrodków zrównoważonego rozwoju.

22 kwietnia 2005 r. w Trzebowie nastąpiło uroczyste otwarcie tzw. „zielonej klasy”. Służy ona nie tylko dzieciom i młodzieży szkolnej, ale również całej społeczności lokalnej. Dzięki „zielonej klasie” szkoła i gmina zyskały:

- miejsce do organizowania zajęć i zabaw na świeżym powietrzu oraz uroczystości szkolnych,
- miejsce służące do prowadzenia „zielonych zajęć” dydaktycznych w naturalnym środowisku (obserwacje „mini-ekosystemu” zwierząt i roślin, zajęcia plastyczno-techniczne z wykorzystaniem materiałów przyrodniczych),
- miejsce wypoczynku i relaksu dzieci, nauczycieli, rodziców i mieszkańców wioski,
- miejsce prac porządkowo-pielęgnacyjnych.

Ponadto realizowany program zintegrował całe środowisko szkolne i lokalne oraz pokazał, że nawet bardzo małe placówki potrafią działać prężnie wokół przyjętych wspólnie celów i zadań. Realizacja tego przedsięwzięcia pomogła wypromować placówkę, która jest już znana i identyfikowana w środowisku jako szkoła ekologiczna. Doceniając walory programu, należy jednak w większym zakresie zadbać o szerszą i skuteczniejszą akcję informacyjną dotyczącą zalet jego realizacji, a także dążyć do uproszczenia procedury ubiegania się o certyfikację.

Przykład 2

Działalność „Ekojedynki” — Samorządowej Szkoły Podstawowej nr 1 we Wrześni

Zwieńczeniem kilkuletniej, datowanej od 1999 r. pracy zarówno dyrekcji, nauczycieli i uczniów, jak i rodziców szkoły SSP 1, którzy wspólnie podjęli wiele inicjatyw ekologicznych, było przyznanie w styczniu 2007 r. prestiżowego certyfikatu Mecenasa Ekologii (pod honorowym patronatem Prezydenta RP), a wcześniej, w latach 2004–2006, trzech kolejnych tytułów Promotora Ekologii.

W przypadku „Ekojedynki” były to nie tylko doroczne akcje „sprzątania świata”, ale także systematyczny udział w konkursach ekologicznych, wycieczkach i rajdach. Realizacja podejmowanych projektów ekologicznych miała na celu promocję wiedzy i zachowań ratujących florę i faunę (m.in. poprzez selektywną zbiórkę odpadów i surowców wtórnych).

W 2004 r. szkoła otrzymała I nagrodę przyznaną przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Nagroda pieniężna, w wysokości 70 tys. zł, pomogła stworzyć Szkolne Centrum Edukacji Ekologiczno-Przyrodniczej. Centrum wyposażone zostało m.in. w stanowisko multimedialne, pomoce naukowe, programy komputerowe oraz przenośną stację meteorologiczną pozwalającą określić składniki pogody w terenie.

W szkole był i jest nadal realizowany program edukacyjno-wychowawczy dla klas IV–VI „Ekologia w naszym regionie”, opracowany pod kierunkiem pani Ewy Jerczyńskiej. Zawiera on podstawę programową kształcenia ogólnego dla sześciolletnich szkół podstawowych i gimnazjów, program nauczania przyrody oraz treści zawarte w ścieżkach edukacyjnych.

Kluczowymi zagadnieniami w programie są: ochrona przyrody, ochrona środowiska i ekologia. Są one podejmowane w praktyce, w bezpośrednim kontakcie ze środowiskiem naturalnym. Program wprowadza różne formy ochrony przyrody w regionie wrzeńskim, a także inne zagadnienia, które są nierozłączne w przypadku omawiania środowiska naturalnego człowieka, jak np.: ochrona krajobrazu regionu, ochrona wody, powietrza, gleby, gospodarka odpadami, funkcjonowanie różnych zbiorowisk roślinnych oraz zdrowy styl życia.

W roku szkolnym 2003/2004 SSP 1 zrealizowała także projekt edukacyjny: „Ścieżka przyrodniczo dydaktyczna Nowy Folwark — Leśniczówka Słomówko”. Dzięki temu w najbliższej okolicy miasta powstała ścieżka przyrodnicza, która ułatwia prowadzenie lekcji przyrody i biologii w terenie dla uczniów z gminy i najbliższej okolicy.

Przykład 3

Multimedialny zestaw do edukacji ekologicznej „Zielony pakiet”

Szkoły z terenu Wielkopolski w procesie nauczania korzystały z pomocy „Zielonego pakietu”, którego głównym pomysłodawcą było Regionalne Centrum Ekologiczne na Europę Środkową i Wschodnią w Warszawie (REC).

„Zielony pakiet” został zaaprobowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i uzyskał pozytywną ocenę Ministerstwa Środowiska. Jest to bezpłatny, multimedialny zestaw do edukacji ekologicznej, przeznaczony dla nauczycieli i uczniów gimnazjów. Może być wykorzystywany także na innych poziomach kształcenia. Składa się z pięciu działów zawierających omówienia 22 zagadnień związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem. Zestaw zawiera książkę dla nauczycieli ze scenariuszami lekcji i materiałami pomocniczymi, kasetę wideo z wideoklipami i filmami edukacyjnymi, CD-ROM z obszernymi informacjami na temat ochrony środowiska, grę „Dylematy” oraz inne użyteczne materiały.

Oprócz tego, że „Zielony pakiet” pozwala uczniom przyswajać wiadomości, przede wszystkim kształtuje nowe wartości oraz tworzy proekologiczny model zachowań w szkole, w domu i w najbliższym otoczeniu. Uczniowie uczestniczący w rozmaitych działaniach, dyskusjach, odgrywający określone role i podejmujący decyzje, są przede wszystkim partnerami nauczyciela. Poprzez nauczycieli i uczniów przesłanie „Zielonego pakietu” przekazywane jest także członkom ich rodzin i całej społeczności.

Pierwsze wydanie „Zielonych pakietów” było rozprowadzane wyłącznie wśród uczestników organizowanych specjalnie szkoleń. W pierwszej kolejności były to szkolenia trenerskie dla aktywnych nauczycieli i metodyków z całej Polski, którzy wyrazili gotowość pełnienia roli koordynatorów lokalnych oraz samodzielnego zorganizowania i przeprowadzenia szkoleń dla nauczycieli gimnazjów na swoim terenie.

W okresie od kwietnia do czerwca 2002 r. zorganizowano pięć warsztatów, w których uczestniczyły 104 osoby, w tym 13 osób z Wielkopolski (m.in. z Poznania, Piły, Kalisza, Konina, Gniezna i Leszna).

W kwietniu 2003 r. ukazało się drugie wydanie „Zielonego pakietu” w nakładzie 5 tys. sztuk. Uwzględniono w nim doświadczenia i sugestie zebrane od nauczycieli korzystających z pierwszego wydania. Pakiet zawierał nowe filmy, poprawione scenariusze i płytę CD. „Zielone pakiety” zostały przekazane do tych instytucji i organizacji w kraju, które zadeklarowały chęć ich rozprowadzenia wśród nauczycieli gimnazjalnych na swoim terenie.

Przykład 4

Podyplomowe Studium Zrównoważonego Rozwoju Regionalnego (pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na działania na rzecz zrównoważonego rozwoju w regionie) przy Instytucie Filozofii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Cenną inicjatywą odpowiadającą na potrzeby środowiska lokalnego jest kształcenie w zakresie zrównoważonego rozwoju. W związku z tym UAM w Poznaniu uruchamia Podyplomowe Studium Zrównoważonego Rozwoju Regionalnego, począwszy od roku akademickiego 2007/2008. Studium skierowane jest do przedstawicieli i pracowników samorządów lokalnych i regionalnych oraz innych instytucji samorządowych, pracowników urzędów administracji rządowej, pracowników firm prywatnych i państwowych, wolontariuszy, przedstawicieli organizacji pozarządowych zainteresowanych kształtowaniem swojego wizerunku w oparciu o strategię zrównoważonego rozwoju. Nabór na studia podyplomowe na kierunku „Trwały i zrównoważony rozwój” nastąpił wiosną 2007 r. Kierownikiem Studium został dr Piotr Warych.

Celem studium jest szkolenie absolwentów, którzy już posiadają pewną ogólną wiedzę z zakresu zrównoważonego rozwoju, nauk społecznych i ekonomicznych oraz nauki o środowisku, a także wyposażenie ich w umiejętności wykorzystania zdobytej wiedzy w pracy zawodowej i życiu osobistym. Absolwent tego studium powinien rozumieć i potrafić analizować procesy zachodzące w przyrodzie oraz istniejące w niej wielokierunkowe zależności. Wykwalifikowani absolwenci z pewnością przyczynią się do propagowania idei zrównoważonego rozwoju oraz implementacji tej idei w procesach gospodarczych i społecznych.

Grecja

W obrębie oficjalnego systemu oświatowego na obszarze podlegającym prefekturze Aten, zwłaszcza w ciągu ostatnich paru lat, we współpracy z regionalnymi kuratoriami szkolnictwa podstawowego i średniego, zachęcaliśmy do ustanawiania grup roboczych nauczycieli zajmujących się zagadnieniami obywatelskimi i środowiskowymi z myślą o zwiększeniu świadomości tych kwestii wśród uczniów i poprawie metod nauczania. Jeśli zaś chodzi o kampanie informacyjne, prefektura Aten stara się zapowiadać swe działania w prasie, telewizji czy radiu za każdym razem, gdy organizuje lub pomaga organizować wydarzenie dotyczące zrównoważonego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego albo w nim uczestniczy. Stara się też dostarczać materiały audiowizualne ułatwiające informowanie o nich ogółu społeczeństwa i włączanie go w tego rodzaju imprezy. Oczywiście jest nadzwyczaj ważne, by media nadawały te programy telewizyjne i radiowe wtedy, gdy mogą je oglądać osoby, z myślą o których te działania i inicjatywy są podejmowane.

Szwecja

Przykład 1

W okręgu Dalarna, w którego skład wchodzi 15 gmin (w tym gmina Orsa), jesienią 2007 r. rozpoczyna się trzyletni projekt z udziałem 15 szkół podstawowych i gimnazjów z całego regionu (w tym dwóch szkół z Orsy). Projekt ma na celu:

- uczynienie koncepcji zrównoważonego rozwoju modelem dla codziennej pracy szkoły oraz przyswojenie sobie przez uczniów wiedzy, umiejętności i woli tworzenia trwale zrównoważonego społeczeństwa;
- opracowanie, wypróbowanie i ocenę procedur, metod i narzędzi na rzecz zrównoważonego rozwoju na potrzeby całego systemu szkolnego, tak aby umożliwić systematyczne przekazywanie wiedzy i doświadczeń oraz dzielenie się nimi z innymi szkołami w kraju i na całym świecie.

Ponadto projekt ten ma przynieść następujące efekty:

- uczniowie szkół uczestniczących w projekcie powinni uczyć się o tym, co w teorii i w praktyce oznacza zrównoważony rozwój, i przyswoić sobie tę wiedzę,
- pracownicy szkół biorących udział w projekcie powinni uzyskać wiedzę o zagadnieniu zrównoważonego rozwoju oraz przekazywać ją uczniom w teorii i w praktyce,
- szkoły uczestniczące w projekcie powinny tak kierować swoją pracą, by cele i wytyczne programów nauczania mogły być realizowane z korzyścią dla rozwoju zrównoważonego,
- szkoły biorące udział w projekcie powinny dalej rozwijać nauczanie na temat kwestii o charakterze globalnym,

- uczniowie szkół uczestniczących w projekcie powinni rozszerzać swoje zainteresowania w zakresie nauk przyrodniczych i technicznych, co przyczyni się do zrównoważonego rozwoju,
- uczniowie i pracownicy szkół biorących udział w projekcie powinni poznać lepiej związek między zdrowiem a rozwojem zrównoważonym i przyswoić sobie tę wiedzę.

W realizacji prac uczestniczy Rada ds. Badań Naukowych Dalarna, która monitoruje przebieg projektu oraz ocenia przyjmowane przez szkoły podejścia i uzyskiwane rezultaty. Dzięki temu można będzie wskazać dobre, skuteczne metody postępowania i podejścia do edukacji w zakresie rozwoju zrównoważonego.

Przykład 2

Sąd ds. Środowiska (Miljötinget)

Miljöting („Sąd ds. środowiska”) to doroczna konferencja poświęcona ochronie środowiska adresowana do uczniów klas IX i wyższych oraz uczniów gimnazjów w okręgach Dalarna i Gävleborg. Ma ona na celu propagowanie — w sposób poważny, lecz jednocześnie poprzez zabawę — zaangażowania młodzieży w kwestie związane z ochroną środowiska. Prelegenci reprezentują środowiska gospodarcze, polityczne oraz organizacje pozarządowe. Oczywiście impreza jest wolna od narkotyków. Projekt prowadzą wspólnie region Dalarna i zarząd okręgu Gävleborg.

Na szczeblu politycznym Orsa już na początku lat dziewięćdziesiątych wskazała w swoich celach dotyczących wychowania i kształcenia dzieci, że działania w tej dziedzinie powinny zmierzać do uzyskiwania różnego rodzaju odznaczeń w zakresie ochrony środowiska (np. Szkoła Ochrony Środowiska, Zielona Flaga itp.). Jest to jeden z powodów, dla których kwestie ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego mają dziś tak wysoką rangę w działaniach edukacyjnych w gminie Orsa. Poprzez dzieci nasze przesłanie dociera do rodzin.

Działania oświatowe w gminie Orsa przebiegają wielotorowo: np. kampania „Eko-pociąg” w miejscowości Skattungbyn, kurs „Utrzymujemy Szwecję w czystości” dla całej kadry nauczycielskiej, kilku nauczycieli uczestniczyło również w pięciodniowym szkoleniu z zakresu ochrony środowiska na Uniwersytecie Dalarna z siedzibą w Orsie.

W gminie Orsa działa aktywnie sieć zajmująca się zagadnieniami ochrony środowiska. Jej uczestnicy spotykają się regularnie raz w miesiącu. W ramach kampanii „Statek przyszłości” powstała inicjatywa „Statek Dalarna”, która organizuje co roku zjazd w jednej z gmin regionu Dalarna. Jednym z promotorów prac jest Anders Sundvall. Wiele szkół otrzymało odznaczenia, takie jak Zielona Flaga, Szkoła Ochrony Środowiska i tym podobne. Szkoły te dalej aktywnie działają na rzecz rozwoju zrównoważonego.

Nasze stołówki szkolne każdego roku wprowadzają do swoich menu nowe produkty ze znakiem Krav (świadczącym o spełnianiu wysokich wymogów w zakresie ochrony środowiska i zwierząt oraz odpowiedzialności społecznej). Dwie czy trzy szkoły same uprawiają warzywa na potrzeby swoich stołówek.

W regionie Dalarna od 1997 r. działa sieć skupiająca wszystkie szkoły z tego okręgu administracyjnego. Jej zadaniem jest wspieranie szkoleń, pełnienie roli forum wymiany doświadczeń, zachęcanie szkół do udziału w kampanii „Zielona flaga” itp. Nauczyciele opowiedzieli się wyraźnie za utrzymaniem i dalszym rozwojem tego projektu. Jak dotąd region nie przyznał na ten cel żadnych środków. Podjęte wysiłki opłaciły się jednak, gdyż wśród szwedzkich szkół, którym przyznano odznakę Zielonej Flagi lub znak Szkoła na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, bardzo wysoki odsetek stanowią szkoły z regionu Dalarna.

Obecnie wiele osób w dużym stopniu uświadamia sobie znaczenie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Gdy jednak w grę wchodzi przełożenie tej świadomości na własne działania i zmianę zachowań na zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, sprawa przedstawia się już gorzej. W tym miejscu istotną rolę do odegrania ma szkoła. Szkoła odgrywa fundamentalną rolę, jeśli chodzi o przekazanie następnemu pokoleniu wiedzy i przygotowanie do działania na rzecz rozwoju zrównoważonego w długim okresie.

II. Trudności i przeszkody napotymane przy informowaniu i pobudzaniu świadomości opinii publicznej w zakresie zrównoważonego rozwoju

- Informacje dotyczące zrównoważonego rozwoju są przekazywane systematycznie z wykorzystaniem publikacji lokalnych (gazeta lokalna, ulotki informacyjne oraz ogłoszenia). Trudność polega na tym, że brak jest podstawowej edukacji w zakresie zagadnień środowiska naturalnego.
- W zakresie strategii, planowania i programów istnieją odpowiednie ramy na poziomie europejskim, wyznaczające wytyczne zrównoważonego rozwoju, ale w dalszym ciągu utrzymuje się deficyt w przekładaniu ich na praktykę i w sposobach przekazywania obywatelom wiedzy i umiejętności. Dlatego też specjalne programy powinny koncentrować się na wdrażaniu zrównoważonego podejścia poprzez innowacyjne metody i doświadczenia szkoleniowe w zakresie nauczania i podnoszenia kwalifikacji, przekształcając istniejące programy szkoleniowe w programy wyspecjalizowane i odnoszące się do rzeczywistości nowych państw członkowskich. Trudności w zwiększaniu świadomości na temat rozwoju zrównoważonego wynikają z następujących przyczyn:
 - niedobory interdyscyplinarnej wiedzy i pracy zespołowej w różnych wydziałach, które powinny włączać się w proces planowania,
 - sztywność struktur administracyjnych, utrudniająca pracę zespołową,
 - brak wstępnych badań, potrzebnych do odpowiadania na potrzeby obywateli, społeczności lokalnych i sektora prywatnego,

- mało istotna rola informowania i pobudzania świadomości w sferach decyzyjnej i technicznej, a także niewystarczające znaczenie przyznawane informowaniu i pobudzaniu świadomości, zarówno w zakresie poprawy gospodarki środowiskowej w mieście, jak i większego zaangażowania obywateli w kwestie ekologiczne,
 - niedobory środków budżetowych.
 - Pojawiają się również opinie, że polityka zrównoważonego rozwoju musi być konsekwentna i wiarygodna. Kraj związkowy Brandenburgia uważa, że w pracy edukacyjnej oraz przekazywaniu wiedzy ważna rola przypada — obok formalnych instytucji oświatowych, jak szkoły, placówki kształcenia zawodowego czy wyższe uczelnie — także stowarzyszeniom, które w większości przypadków działają społecznie. W ramach swej działalności statutowej prowadzą one ośrodki szkoleniowe i organizują regularne przedsięwzięcia edukacyjne. Te tak zwane niezależne podmioty edukacyjne z reguły nie dysponują wystarczającymi środkami finansowymi, aby zapewnić ciągłość swej pracy. Brak potrzebnego wkładu własnego często uniemożliwia im uzyskanie pomocy finansowej ze strony państwa, zaś zyski ze szkoleń na tematy zrównoważonego rozwoju są niewielkie. Z tego względu bardzo pożądanym byłby instrument finansowania, który wspierałby działalność edukacyjną stowarzyszeń w tej dziedzinie. Fundusze strukturalne UE lub fundusz rolny EFRROW nie dają się w praktyce wykorzystać do tych celów, bądź to z powodu ograniczeń merytorycznych, bądź ze względu na inne priorytety, którymi kraje członkowskie kierują się w ich realizacji.
 - Górna Austria stwierdza, że przy pobudzaniu świadomości opinii publicznej w zakresie zrównoważonego rozwoju pojawia się pewna trudność, której nie należy bagatelizować — pojęcie „zrównoważony rozwój” samo w sobie sprawia wrażenie skomplikowanego i abstrakcyjnego, co sprawia, że trudno jest o nim informować. Stwierdzono także, iż nawet tam, gdzie istnieje wystarczająca wiedza na temat znaczenia rozwoju zrównoważonego, pojawia się luka między tą świadomością z jednej strony, a jej przekładaniem na praktyczne działania z drugiej strony.
 - Za największą trudność, jaką napotyka się w Polsce w zakresie informowania o zrównoważonym rozwoju, należy uznać przede wszystkim brak ogólnej wiedzy u odbiorców: studentów, rolników, przedstawicieli szczebla administracyjnego, a nawet świata nauki. Bardzo częstym zjawiskiem okazuje się błędna interpretacja pojęcia „zrównoważony rozwój”, kojarzonego wcześniej wyłącznie z zagadnieniami ochrony środowiska i ekologii. Pomijane było całkowicie funkcjonowanie tego terminu w sferze gospodarczej, społecznej i kulturowej. Zagadnienia zrównoważonego rozwoju nie są ponadto tematami medialnymi, które można by przekazać w skrótowych informacjach, a to zniechęca do ich zgłębiania i wprowadzania w życie.
-